

832

नरक

नरककुण्डनामानि

पूयकुण्डम् ३०

सर्पकुण्डम् ३१

मशकुण्डम् ३२

दंशकुण्डम् ३३

गरलकुण्डम् ३४

वज्रदंष्ट्रकुण्डम् ३५

वृषिककुण्डम् ३६

शरकुण्डम् ३७

शूलकुण्डम् ३८

खड्गकुण्डम् ३९

गोलकुण्डम् ४०

नक्रकुण्डम् ४१

काककुण्डम् ४२

सञ्चानकुण्डम् ४३

वाजकुण्डम् ४४

वज्रकुण्डम् ४५

तप्तप्राषायकुण्डम् ४६

तीक्ष्ण प्राषाय-

कुण्डम् ४७

लालाकुण्डम् ४८

मसीकुण्डम् ४९

चूर्णकुण्डम् ५०

चक्रकुण्डम् ५१

वक्रकुण्डम् ५२

कूर्मकुण्डम् ५३

ज्वालाकुण्डम् ५४

भस्मकुण्डम् ५५

दग्धकुण्डम् ५६

तप्तशूर्माकुण्डम् ५७

असिपत्रकुण्डम् ५८

चुरधारकुण्डम् ५९

पापमेदात् कुण्डविशेषगामिनः

शूद्रयाजी तत्त्राहस्यक् तच्छ्वदाही च
ब्राह्मणः ३०

श्रीकृष्णपदचिह्नमस्तकस्य सर्पस्य हन्ता ३१

विधिं दत्त्वा चूद्रचनुहन्ता ३२

विधिं दत्त्वा जीवहन्ता ३३

मत्तिकां हत्वा मधुग्राही ३४

अदहविप्रयोर्दंष्ट्रकृत ३५

अर्थलोभात् प्रजादहकृत ३५

शस्त्रधारी धावकः सन्त्याहरि- ३७

भक्तिहीनश्च ब्राह्मणः ३८

अल्पदोषेण कारायां प्रजाबन्धनकृत ४०

जलादुत्थितनक्रादि हन्ता ४१

कामेन परस्त्रीवचःश्रोण्यास्यद्रदा ४२

स्वर्णचौरः ४३

ताम्रलोहचौरः ४४

देव-देवत्रयचौरः ४५

देव-द्विजयो रौप्य-गो-वस्त्राणां चौरः ४६

देव-द्विजयोः पित्तल-कांस्यपात्रचौरः ४७

विश्यान्नसुक् तद्वृत्तिजीवी च ४८

स्नेहसेवी मसीजीवी च ब्राह्मणः ४९

देव-द्विजयोः शस्यताम्रलासगचौरः ५०

विप्रद्रव्यं हत्वा चक्रकारी ५१

विप्र-चान्धवयोः क्रताकारी ५२

हरिप्रयने कूर्ममांसभुक् ब्राह्मणः ५३

देवद्विजयोर्भृततैलादिहृत ५४

देवद्विजयोर्द्विजोः गन्धतेलद्रव्याणामपहर्ता ५५

बलखललादिना प्रभूमिहरः ५७

अर्थलोभात् खड्गेन जीविच्छेदी ५८

नरघाती च ५८

ग्रामनगरादिदाहकृत ५९

नरक

नरककुण्डनामानि

सूचीमुखकुण्डम् ६०

गोधासुखकुण्डम् ६१

नक्रसुखकुण्डम् ६२

गजदंष्ट्रकुण्डम् ६३

गोसुखकुण्डम् ६४

कुम्भीपाककुण्डम् ६५

कालसूत्रकुण्डम् ६६

अवटोदकुण्डम् ६७

अबनुदकुण्डम् ६८

पांशुभोजकुण्डम् ६९

पाशवेष्टकुण्डम् ७०

शूलपोतकुण्डम् ७१

प्रकम्पनकुण्डम् ७२

उल्कासुखकुण्डम् ७३

अक्रूपकुण्डम् ७४

वैधनकुण्डम् ७५

दहताडनकुण्डम् ७६

जालवद्धकुण्डम् ७७

देहचूर्णकुण्डम् ७८

दलनकुण्डम् ७९

शोषणकुण्डम् ८०

कषकुण्डम् ८१

सुर्पकुण्डम् ८२

ज्वालासुखकुण्डम् ८३

जिह्वकुण्डम् ८४

धूमान्धकुण्डम् ८५

नागवेष्टनकुण्डम् ८६

५९

नरक

पापमेदात् कुण्डविशेषगामिनः

परकर्णै सुखं दत्त्वा परनिन्दकः परदोष-
ज्ञावी वेदत्राहणनिन्दकश्च ६०

गृहं भित्त्वा वस्तुगोच्छागमेघचौरः ६१

सामान्यद्रव्यचौरः ६२

गजतुरगनरचौरः ६३

जलपिबन्नोवारकः ६४

गो-स्त्री-भिक्षु-भूय-ब्रह्महा अग्रग्यागामी ६५

दीक्षासन्ध्याहीनस्त्रीयप्रतियाही ग्राम-
याजी देवलः शूद्ररूपकारो वृषलीपतिश्च ६५

विश्यान्नभुक् तत्संसर्गो च ६६

कुलटादिगृहवैश्यागामी द्विजः ६७

चन्द्रसूर्यग्रहणै निषिद्धकालभोजी ६८

एकस्मै वाक्प्रदत्तकन्याया अन्धस्मै दाता ६९

दत्तापहारी ७०

अभक्त्या शिवलिङ्गपूजकः ७१

विप्रदहकृत तत्कम्पलज्जयदायी च ७२

सकीपवदना स्वामिनि कटुवादिनो ७३

शूद्रभोग्या ब्राह्मणी ७४

विश्या । सा च पञ्चषट्पुंगमनाङ्गवति ७५

युङ्गी । सा च सप्ताष्टपुंगमनाङ्गवति ७६

महाविश्या । साचाष्टाधिकपुंगमनाङ्गवति ७७

कुलटा । सा च पुद्दयगमनाङ्गवति ७८

स्त्रिणी । वृषली । सा चतुःपुंगमनाङ्गवति ७९

घृटा । पुंशुली । सा च त्रिपुंगमनाङ्गवति ८०

सवर्णपरदारी ८१

ब्राह्मणीगामी क्षत्रियो वैश्यश्च ८२

करे तुलसीगङ्गाजलदेवशिलाश्च कृत्वा प्रति-
ज्ञाकृतदपालको मिथ्याश्रयणी मित्रदोही ८३

विश्वासघाती मिथ्यासाक्ष्यदह ८४

निव्यक्रियाहीनो देववागनास्तिको मन्दोप-
हासी च ८५

देवविप्रयोर्द्विनहारी ८६

वेद्यदेवज्ञवृत्तिकारी लाक्षाहीनयापारी ८७

रसादिविक्रयी च ब्राह्मणः ८८

भोजनं चोरयित्वा तु मत्तिका जायते नरः ।
हृत्वाभ्रश्चैव मार्यारस्तिलहृत्चैव रुधिकः ॥
द्वतं हृत्वा च नकुलः काको मदगुरमामिषम् ।
मधु हृत्वा नरो दंशः पूषं हृत्वा पिपीलिकः ॥
अपो हृत्वा तु पापात्मा वायसः संप्रजायते ।
हृते कांस्ये च हारीतः कपोतो वा प्रजायते ॥
हृत्वा तु काश्चन भाखं कुम्भियोनी प्रजायते ।
कार्पासिके हृते क्रौचो वद्विहर्ता वक्तव्या ॥
मयूरो वर्णकं हृत्वा शार्कं पत्रश्च जायते ।
जीवन्मोवकर्ता यति रत्नवस्त्रापहृन्नरः ॥
कुष्कुन्दरिः शुभान् गन्धान् वंशं हृत्वा शशो
भवेत् ॥
षडः कलापहरणे काष्ठहृतं काष्ठकीटकः ॥
पुष्यापहृद्द्विद्रस्तु पञ्च्येवापहृन्नरः ।
शाकहर्ता च हारीतस्त्रीयहर्ता च चातकः ॥
गृहहृन्नरकान् गत्वा रौरवादीन् सुदारुणान् ।
दण्डगुल्मकतावल्लीलक्षारतवतां व्रजेत् ॥

नरकजित्, पुं, (नरकं तन्नाम्ना विख्यातमसुरं जय-
तीति । जि + क्तिप् । तुक् च ।) विष्णुः । इति
त्रिकाण्डशेषः ॥

नरकदेवता, स्त्री, (नरकस्य अधिष्ठात्री देवता ।)
निरयदेवी । तत्पर्यायः । अलक्ष्मीः २ निवृत्तिः
३ कालपर्यायः ४ । इति शब्दरत्नावली ॥

नरकसुक्तः, त्रि, (नरकात् सुक्तः ।) नरकागतः ।
यथा,—

“नरकात् प्रतिमुक्तस्तु पापयोनिसु जायते ।
पतितान् प्रतिगृह्णाथ खरयोनिं व्रजेदुबुधः ॥
नरकात् प्रतिमुक्तस्तु क्षमिर्भवति पातकी ।
उपाध्यायं यलीकन्तु हृत्वा न्वा भवति द्विजः ॥
तत्कार्या मनसा वाञ्छंस्तद्रथं वाप्यसंशयम् ।
गर्हभो जायते जन्मभिन्नस्यैवापमानकृत ॥
शचोरितरमाक्रुश शारिका संप्रजायते ।
पितरौ पीडयित्वा तु कच्छपलश्च जायते ॥
भर्तुः पिच्छसुपात्रन्तो हित्वाभ्यानि च सेवयेत् ॥

सोऽपि मोहसमापन्नो जायते वानरो ऋतः ॥
न्यासापहर्ता नरकात् विसृक्तो जायते क्षमिः ।
अख्यकश्च नरकान्मुक्तो भवति राक्षसः ॥
विश्वासहर्ता च नरो मीनयोनी प्रजायते ।
यवधान्यानि हृत्वा तु जायते रुधिको ऋतः ॥
परदाराभिर्भर्ता तु वृको घोररोभिजायते ।
भ्रातृभार्याप्रसङ्गले कोकिलो जायते नरः ॥
गुर्वादिभार्यागमनाच्छुक्रो जायते नरः ।
यज्ञदानविवाहानां विप्रकर्ता भवेत् क्षमिः ॥
देवतापिष्टविप्राणामहृत्वा योऽन्नमभ्रुते ।
प्रसृक्तो नरकादापि वायसः स प्रजायते ॥
व्येहभ्रात्रवमानाश्च क्रौञ्चयोनी प्रजायते ।
शूद्रश्च ब्राह्मणीं गत्वा क्षमियोनी प्रजायते ॥
तस्यामपत्यसुत्पाद्य काष्ठान्तःकीटको भवेत् ।
क्षतघ्नः क्षमिकः कीटः पतङ्गो वृषिकस्यथा ॥
अश्रद्धं पुरुषं हृत्वा नरः संप्रजायते खरः ।
क्षमिः स्त्रीवधकर्ता च बालहन्तावजायते ॥